

ČESKÁ ŠKOLNÍ INSPEKCE

Inspektorát

Hradec Králové

Inspekční zpráva

Jiráskovo gymnázium, Náchod, Řezníčkova 451

Adresa: Řezníčkova 451, 547 44 Náchod

Identifikátor školy: 600 012 115

Termín konání orientační inspekce: 26. - 29. března 2001, 2. dubna 2001

Čj.	091 338/01-5074
Signatura	oi3zu202

CHARAKTERISTIKA ŠKOLY

Jiráskovo gymnázium, Náchod, Řezníčkova 451 je střední škola s dlouholetou tradicí v

regionu, která poskytuje úplné střední všeobecné vzdělání. Zřizovatelem školy je MŠMT ČR, Karmelitská 7, 118 12 Praha 1 - Malá Strana. Ve škole je realizován studijní obor 79-41-K gymnázium se čtyřletým a víceletým studijním cyklem. Ke dni inspekce bylo ve 22 třídách (10 tříd - osmileté studium, 4 třídy - sedmileté studium, 8 tříd - čtyřleté studium) zařazeno 625 žáků. Ve škole pracuje 46 pedagogických pracovníků (včetně ředitele školy a jeho zástupkyně), jeden z nich je externí.

Cílem **orientační inspekce** bylo posouzení úrovně výuky některých předmětů či jejich skupin a dále zhodnocení úrovně řízení školy.

HODNOCENÍ KVALITY VZDĚLÁVÁNÍ

V průběhu inspekce bylo realizováno 65 hospitací ve 13 předmětech. Sledovány byly oblast plánování a bezprostřední přípravy pedagogů na výuku, materiální zázemí výuky, personální a psychohygienické podmínky, dále oblast organizace výchovně vzdělávacího procesu v hodinách, motivace a hodnocení žáků i žakovské komunikativní dovednosti, návyky včetně jejich rozvoje. Hodnocení se opírá i o předložené písemné práce žáků (prověrky, protokoly, písemné maturitní práce z českého jazyka a literatury ap.) a pohovory s pedagogy.

Matematika

Byly uskutečněny hospitace ve třídách čtyřletého i víceletého studia u všech učitelů matematiky ve školním roce 2000/2001 s výjimkou jedné učitelky, která nebyla v průběhu inspekce ve škole přítomna. Učební plán školy posiluje týdenní hodinovou dotaci matematiky o hodinu ve všech ročnících čtyřletého gymnázia a v některých ročnících víceletého gymnázia oproti stanovené minimální dotaci v učebním plánu schváleném MŠMT ČR. Jedna z hodin týdenní dotace je určena na cvičení a probíhá vždy v dělené třídě. Ve dvou nejvyšších třídách víceletého a čtyřletého studia je do nabídky volitelných předmětů zařazován seminář a cvičení z matematiky, jehož náplní je výrazná nadstavba základního učiva a hlavním cílem důsledná příprava žáků na maturitní zkoušku a vysokoškolská studia. Tematické plány jsou zpracovány jednotně pro všechny ročníky s odpovídající obsahovou a časovou strukturou. Do učiva povinného předmětu jsou zařazeny i některé učebními osnovami doporučené rozšiřující tematické celky či jejich části (komplexní čísla, analytická geometrie v prostoru, diferenciální počet), popř. další rozšiřující učivo. Na sestavení plánů se podílejí členové předmětové komise na úvodní schůzce daného školního roku, všechna následující setkání učitelů matematiky vyplývají z aktuální potřeby. Do těchto plánů pro školní rok 2000/2001 nebyla zahrnuta část tematického celku základy statistiky a finanční matematiky (zařazen do učebních osnov matematiky pro 1. - 4. ročník víceletého gymnázia schválených MŠMT ČR dne 5. května 1999 čj. 20 596/99-22), a to celá finanční matematika. Kontrolou třídních knih za školní rok 1999/2000 bylo zjištěno, že toto učivo nebylo probráno v žádné třídě čtvrtého ročníku víceletého gymnázia (kvarta A, B) ani v jejich předcházejících ročnících, základy statistiky pak v redukované míře (v jedné hodině). Tato skutečnost je porušením § 39 odst. 1 zákona č. 29/1984 Sb., o soustavě základních a středních škol, ve znění pozdějších předpisů. Příprava všech pedagogů na sledované hodiny byla v souladu se stanovenými vzdělávacími cíli pro gymnázia.

Všech jedenáct pedagogů, kteří ve školním roce 2000/2001 matematiku vyučují, mají odbornou a pedagogickou způsobilost pro výuku předmětu ve střední škole.

Materiální podmínky pro výuku jsou standardní. Běžně využívané pomůcky (rýsovací potřeby,

modely těles), podobně jako odborná literatura a časopisy, jsou ve škole k dispozici. Ucelená řada učebnic pro 1. - 4. ročník víceletého gymnázia byla v hodinách často využívána. Omezené využívání učebnic či jiných materiálů bylo zaznamenáno ve vyšších ročnících, kde si je žáci zajišťují sami. Odborná učebna matematiky ve škole není, výuka probíhala v prostorných kmenových učebnách. Zpětný projektor ani jiná didaktická technika nebyly v hodinách využívány.

Z hlediska psychohygieny lze zdůraznit přiměřené pracovní tempo i vhodné zařazení matematiky do rozvrhu tak, že většinou respektuje náročnost tohoto předmětu z hlediska nezbytné koncentrace žáků. Někdy byla výuka částečně přesouvána i do přestávky, čímž se zkracovala doba potřebná pro relaxaci a přípravu na další hodiny.

V úvodu hodin byli žáci seznámeni s cílem, pouze ojediněle i s obsahem vyučovací jednotky. Výuka měla frontální charakter, a to v rámci opakování a procvičování učiva či výkladu nové látky. Pokyny učitelů byly jasné a srozumitelné, zřejmě byla snaha po aktivním zapojení žáků do vyučovacího procesu. Důraz byl kladen na samostatnou práci žáků, které byl vyhrazen dostatečný časový prostor. V některých hodinách chyběla vnitřní diferenciací třídy ve smyslu zefektivnění práce žáků s dispozicemi pro rychlejší pochopení učiva a vyšší schopnost logického myšlení. Dodržovány byly didaktické zásady návaznosti učiva, přiměřená obtížnost a dostatečná fixace poznatků. Pozitivem hodin byl nácvik logické úvahy v rámci hledání odpovědi na zadané problémové otázky, metoda zobecňování poznatků a podrobnější analýza alternativních postupů řešení. Ve většině hodin byla efektivně využívána zpětná vazba ve smyslu zdůrazňování častých chyb a uplatnění individuálního přístupu k jednotlivým žákům. Výuka byla charakterizována věcnou a odbornou správností, důraz byl kladen na přesné matematické vyjadřování, využívání matematické symboliky a zařazování aplikačních příkladů. Pouze ojediněle učitelé přehlédli drobné nepřesnosti při výpočtech na tabuli či nestanovili společně se žáky podmínky řešení zadaných příkladů. Často bylo opomíjeno závěrečné shrnutí učiva společně se žáky a zdůraznění základních poznatků.

Motivací žáků ve vyšších ročnících gymnázia je snaha uspět při přijímacím řízení na vysoké škole výrazně podporovaná učiteli (náplň volitelného předmětu). Důležitým momentem pro získání kladného vztahu k předmětu, popř. pro budoucí profilaci žáků, je účast na matematických soutěžích (Klokán, Pythagoriáda, olympiáda) výraznou měrou podporovaná pedagogy. Ojediněle byly motivačními prvky v hodinách známky za správná řešení, pochvala, častěji bylo pozorováno zadávání zajímavých problémových otázek. Učitelé mají dostatek známek pro objektivní posouzení znalostí žáků a jejich klasifikaci, někteří však neprovádějí vůbec ústní zkoušení. Individuální zkoušení v hodinách neprobíhalo. Čtvrtletní práce jsou realizovány ve všech třídách, většinou jsou opravovány v co nejkratším termínu (dokladováno v třídních knihách). Jejich namátková kontrola prokázala důslednost oprav a odpovídající obtížnost příkladů.

Pracovní atmosféra v hodinách byla charakterizována častými diskusemi a dotazy žáků. Někdy nebyly odpovědi žáků v souladu s přesně formulovanými dotazy učitelů, často byly jednoslovné a neúplné. Rezervy v oblasti rozvoje komunikativních dovedností a návyků žáků byly pozorovány prakticky ve všech hodinách. V jedné z hodin učitel důsledně nereagoval na drobnou nekázeň žáků.

Úroveň výuky matematiky je hodnocena jako velmi dobrá.

Informatika a výpočetní technika

V rámci inspekce byly navštíveny vyučovací hodiny předmětu informatika a výpočetní technika

ve všech ročnících a u všech učitelů, kteří tento předmět vyučují.

Školou upravený učební plán vychází pro osmiletý i čtyřletý studijní cyklus z platných učebních plánů pro gymnázia a je upraven v souladu s jejich pokyny. V osmiletém cyklu využívá celkem tři disponibilní hodiny a výuka předmětu probíhá ve 3. - 5. ročníku s dotací po dvou hodinách týdně, ve čtyřletém cyklu nevyužívá žádnou z disponibilních hodin a výuka probíhá pouze v 1. ročníku s dotací dvě hodiny. Obsah výuky se řídí platnými učebními osnovami a rozsah v jednotlivých celcích je upraven podle uvedené hodinové dotace. Vzhledem k minimální dotaci ve čtyřletém gymnáziu mohou být probírány předepsané tematické celky pouze v základním rozsahu. Kladem je, že výuka výpočetní techniky je v předposledním a posledním ročníku v obou studijních cyklech rozšířena volitelnými předměty programování, aplikace výpočetní techniky a výpočetní technika. Obsah těchto volitelných předmětů je stanoven promyšleně, rozšiřuje a prohlubuje znalosti a dovednosti žáků, které získali v povinném předmětu, a umožňuje zaměření žáků vzhledem k jejich dalšímu studiu.

Ve všech předmětech byl k datu inspekce odučen odpovídající počet hodin a probírané učivo bylo v obsahovém i časovém souladu s tematickými plány. Výjimkou jsou první ročníky čtyřletého gymnázia, ve kterých je mírné časové zpoždění způsobeno obsahovou náročností učiva. Vyučující si je této skutečnosti vědom. Pro všechny předměty mají učitelé vypracovány tematické plány s přibližným časovým rozvržením po měsících a souhrnným stanovením hodinových dotací pouze pro velké tematické celky.

Výuka skupiny předmětů výpočetní techniky je v tomto školním roce zajištěna celkem čtyřmi učiteli. Všichni splňují podmínky odborné i pedagogické způsobilosti pro daný typ školy. V žádné z hodin hospitovaných v rámci inspekční činnosti nebyly pozorovány nedostatky odborného rázu.

Pro výuku předmětů výpočetní techniky jsou ve škole k dispozici dvě odborné učebny, které spolu bezprostředně sousedí, v každé je patnáct pracovišť. Ty jsou vybaveny vždy deseti výkonnými počítači a pěti počítači, které nevyhovují pro některé náročnější grafické aplikace. Z toho důvodu volí učitelé pro tyto specifické případy rozdělení žáků do obou učeben, nebo práci několika žáků ve dvojicích. Počítače jsou propojeny v síti, k dispozici je sdílená laserová tiskárna a scanner, z didaktických prostředků zpětné projektory. Prostorové možnosti, velikost pracovních stolů i uspořádání počítačů vytvářejí vhodné psychohygienické podmínky pro výuku. Škola je připojena na internet za paušální poplatek a této výhody plně využívá ve vlastní výuce i mimo ni (možnost práce žáků na počítačích v ranních i odpoledních hodinách). Dozor při této činnosti mimo vlastní vyučování je zajištěn, pořádek se řídí podle podrobně vypracovaného řádu učeben. Odborné literatury pro vlastní přípravu mají učitelé dostatek, vedení školy ji nakupuje podle požadavků učitelů a v závislosti na finančních možnostech. Učebnice nebo jinou odbornou literaturu mají žáci jen výjimečně, ale o nově vydávaných publikacích mají učitelé přehled a vhodnou literaturu žákům doporučují. Pro některé aplikace vytvářejí učitelé pro žáky studijní texty. V případě potřeby mohou žáci využít výpůjčky ze školní knihovny.

Čtyři navštívené hodiny měly procvičovací charakter, zbývající byly výkladové. Hodiny zaměřené na procvičování již probraného učiva měly zcela činnostní pojetí, žáci pracovali samostatně na písemně zadaných úkolech a učitelé pomáhali individuálně nebo v případě potřeby frontálním vysvětlením problému vyskytnuvšího se u většího počtu žáků. Zpětnou vazbu si učitelé vytvářeli průběžně i kontrolou všech žáků na konci hodiny. V některých třídách se projeví větší rozdíly ve zvládnutí učiva jednotlivými žáky. Zmíněná procvičovací zadání mají žáci k dispozici a mohou na nich pracovat i v době mimo vyučování. Ve většině výkladových hodin učitelé po krátkém úvodu, ve kterém dali do souvislosti již probrané učivo s novým tématem, pokračovali vysvětlováním nových možností a nástrojů probíraného

programového produktu, přičemž využívali tabule a žáci prováděli současně úkony na počítačích. Při výkladu učitelé správně odkazovali na logické souvislosti se žákům známými skutečnostmi, někteří využívali aktivizace žáků problémovými dotazy a motivovali je tak k samostatnému vyvozování závěrů. Tempo výuky bylo ve většině případů přiměřené. Po této části obvykle následovalo procvičení na jednoduchých příkladech, ale v hodinách věnovaných zcela výkladu byla ke konci pozorována nesoustředěnost žáků. Vedení poznámkových sešitů ponechává většina učitelů na uvážení žáků. Poznámky jsou v těchto případech nesoustavné a nesystematické, což se projevilo v jedné z navazujících hodin cvičení v nižší efektivitě výuky. Úvodní motivaci v hodinách věnovali učitelé malou pozornost. V průběhu sledovaných hodin byla zaznamenána motivace pochvalou, pozitivním hodnocením, motivační účinek měla rovněž některá zadání, která vycházela z praxe. Pro klasifikaci mají všichni učitelé dostatek podkladů, které získávají především hodnocením vypracovaných zadání a dále zkoušením a průběžným hodnocením.

Až na ojedinělé případy projevovali žáci ve sledovaných hodinách o výuku zájem, jejich chování bylo klidné a ukázněné. Běžná byla spíše neformální komunikace s učiteli. Verbální i neverbální projev učitelů byl velmi dobrý.

Celkově má výuka informatiky a výpočetní techniky velmi dobrou úroveň.

Chemie

Výuka byla sledována u všech vyučujících, a to v hodinách teoretických, v hodinách laboratorních cvičení i ve volitelném předmětu seminář a cvičení z chemie.

Učební plán školy posiluje týdenní hodinovou dotaci tohoto předmětu ve druhém ročníku čtyřletého gymnázia a v sextě víceletého gymnázia o jednu hodinu oproti stanovené minimální dotaci v učebním plánu schváleném MŠMT ČR. Ta je v rozvrhu vyčleněna na laboratorní cvičení. V posledním ročníku čtyřletého a víceletého gymnázia rozhodl o zařazení předmětu ředitel školy v rámci rozdělení disponibilních hodin učebního plánu. Ve dvou nejvyšších ročnících víceletého a čtyřletého studia je do nabídky volitelných předmětů zařazován seminář a cvičení z chemie jako dvouletý předmět se zaměřením na analytickou chemii. Ve čtvrtém ročníku je každoročně realizován volitelný seminář z chemie, který má za cíl prohlubování a rozšiřování učiva a teoretickou přípravu žáků k maturitní zkoušce a na vysokoškolská studia. Tematické plány učitelů jsou zpracovány jednotně pro všechny ročníky, jsou v nich však jisté nedostatky. Neobsahují některé tematické celky učebních osnov pro 1. - 4. ročník čtyřletého gymnázia, popř. 5. - 8. ročník osmiletého gymnázia (základy chemické analýzy, zákonitosti přeměn výchozích látek na produkty a periodický zákon jako sjednocující činitel poznání vztahů mezi strukturou a vlastnostmi vybraných typů anorganických sloučenin). Kontrolou třídních knih ve školním roce 1999/2000 a 2000/2001 bylo zjištěno, že toto učivo je probíráno v rámci jiných tematických celků učiva chemie, v laboratorních cvičeních i v rámci mezipředmětových vztahů (fyzika). Není zde pouze prováděno shrnutí a zobecnění poznatků z hlediska uzavřeného vzdělávacího cyklu chemie. Obsahová a časová struktura zmiňovaných tematických plánů je vyhovující, také rozvržení učiva do jednotlivých ročníků je vhodné. Seznam témat plánovaných laboratorních prací pro daný školní rok je součástí plánů či je uveden jako jejich příloha. Ve školním roce 1999/2000 nebyla v žádné třídě laboratorní cvičení zařazena pevně do rozvrhu, jejich realizace probíhala v odpoledních hodinách. Bylo zjištěno, že počet uskutečněných laboratorních prací ve školním roce 1999/2000 nekoresponduje s doporučeným počtem v učebních osnovách (cca 5 laboratorních prací ročně ve 2. - 4. ročníku víceletého gymnázia, cca 5 - 7 laboratorních prací v 1. - 4. ročníku čtyřletého gymnázia, popř. v 5. - 8. ročníku víceletého gymnázia). Ve třídách 2. - 4. ročníku víceletého gymnázia byl tento počet v naprosté většině 1 laboratorní práce ročně (v tercii A žádná

laboratorní práce), ve vyšších ročnících víceletého gymnázia a v 1. - 4. ročníku čtyřletého gymnázia se tento počet pohybuje v rozmezí 1 - 4 laboratorní práce ročně (kromě tříd 2.A, 2.B, sexta A, sexta B, kde předepsaný počet laboratorních prací byl splněn). Nesplnění předepsaného počtu laboratorních prací v uplynulém školním roce v některých třídách je porušením § 39 odst. 1 zákona č. 29/1984 Sb., o soustavě základních a středních škol, ve znění pozdějších předpisů. Počet laboratorních cvičení realizovaných v letošním školním roce zjišťovaný ke dni inspekce se pohybuje ve třídách v rozmezí 0 - 3 laboratorní práce, mimo tříd, které mají již cvičení zařazeno přímo do rozvrhu. Příprava všech pedagogů na sledované hodiny byla důsledná a promyšlená, zahrnovala v rámci možností uplatňování pedagogické zásady názornosti výuky formou demonstračních pokusů, popř. pečlivě připravených laboratorních cvičení.

Všech pět vyučujících má odbornou a pedagogickou způsobilost pro výuku chemie. Hodina začínajícího učitele nebyla negativně ovlivněna jeho malou pedagogickou praxí.

Materiální a prostorové podmínky pro výuku chemie jsou nadstandardní. Součástí areálu chemie jsou dvě laboratoře, z nichž jedna je vybavením zaměřena na výuku analytické chemie. Dále je zde odborná učebna s motivační výzdobou a možností provádět i složitější demonstrační pokusy, ve které je napevno umístěn zpětný projektor a videorekordér. S laboratořemi sousedí váhova a kabinety učitelů, v areálu je umístěna i knihovna s velkým počtem odborné literatury. Škola disponuje i dostatečným množstvím chemikálií, laboratorního skla, dalšími pomůckami i laboratorními přístroji. Psychohygienické požadavky na výuku tohoto předmětu jsou plněny z hlediska bezpečnosti a ochrany zdraví (řády odborné učebny a laboratoří, sledování bezpečné práce žáků, ochranné oděvy při práci v laboratoři ap.) i přiměřeného tempa výuky. Při dvouhodinových blocích v rámci laboratorních cvičení nejsou dodržovány přestávky.

Teoretické vyučovací jednotky byly vedeny frontálním způsobem. Většinou byly zahájeny uvedením cíle, někdy i podrobnějšího obsahu. Následovalo společné opakování probrané látky zajišťující návaznost učiva či opakování chemického názvosloví. Tato fáze hodin byla často zaměřována na praktické aplikace, aktualizaci učiva, v rámci opakování byly vyhledávány souvislosti teoretických poznatků s dříve realizovanými demonstračními pokusy a laboratorními cvičeními. Výklad nové látky byl podpořen několikrát demonstračními pokusy, do kterých se zapojovali aktivně žáci tím, že pozorované jevy vysvětlovali na základě získaných teoretických poznatků. Otázky kladené učiteli v průběhu výkladu usnadňovaly žákům lepší pochopení učiva a vedly je k logickým úvahám o struktuře látek, jejich vlastnostech a formulaci obecných zákonitostí. Srozumitelný výklad učiva byl velmi často doprovázen systematickým zápisem na tabuli. Efektivně byl několikrát využit zpětný projektor. Ojedinele převládá verbální projev učitele nad jakoukoliv aktivitou a samostatnou prací žáků. Rozsah i náročnost učiva odpovídal vzdělávacím cílům gymnázií a byl přizpůsoben věku žáků i jejich schopnostem. V souvislosti s probíraným učivem jsou zadávány žákům referáty, které je vedou k nácviku vyhledávání informací a podporují samostatné učení žáků. V rámci laboratorních cvičení i volitelného semináře a cvičení byl žákům zadán praktický úkol, byli seznámeni s cílem práce, principem i pracovním postupem. Žáci pracovali ve dvojicích nebo samostatně. Pohovory s nimi prokázaly, že zadaným úkolům rozumějí a mají pro jejich realizaci potřebné teoretické znalosti. V závěru některých hodin chybělo zopakování a shrnutí nového učiva za aktivní účasti žáků.

Motivační složkou výuky byla názornost, zdůraznění praktického využití teoretického učiva, jeho aktualizace a samostatné praktické poznávání žáků v laboratoři. Motivace byla více uplatňována u žáků nižších tříd, také jejich aktivita a zájem o předmět byly výraznější. Velký důraz je kladen na účast žáků při řešení chemické olympiády, učitelé se žákům věnují v této

oblasti i po vyučování. Učitelé mají za klasifikační období u žáků dostatek známek jako podklad pro objektivní hodnocení. Průběžné ani závěrečné hodnocení žáků nebylo v hodinách realizováno.

Většina sledovaných hodin byla charakterizována pracovní atmosférou a hezkým přístupem vyučujících k žákům. Snahou učitelů ve většině hodin byla průběžná aktivizace žáků a vytváření prostoru pro vyjadřování vlastních názorů vycházejících z logických úvah a schopnosti spojovat dílčí znalosti i v rámci mezipředmětových vztahů. V některých případech žáci nedovedli správně a výstižně formulovat svoje postřehy a názory, i když učivu rozuměli.

Úroveň výuky chemie je hodnocena i přes částečné nedostatky týkající se realizace laboratorních prací jako velmi dobrá.

Český jazyk a literatura

Časová týdenní dotace předmětu je v souladu s dotací stanovenou učebním plánem a členění učiva do jednotlivých ročníků odpovídá platným osnovám. Tematické plány zpracovávají samostatně jednotliví vyučující, koordinační role předmětové komise není výrazná. Srovnáním tematických plánů, osnov a zápisů tematických celků v třídních knihách bylo zjištěno, že osnovy jsou plněny. Vyučovací postupy související s pořadím tematických celků, volby autorů i jejich děl či témata písemných prací stanovují individuálně učitelé. V několika případech brání příliš obecně formulované zápisy v třídních knihách objektivní identifikaci probíraných témat. K určitým nesrovnalostem dochází při zadávání povinné slohové práce v posledních ročnících čtyřletého či osmiletého gymnázia. Osnovy předpokládají tuto práci pro 1. pololetí, ale předmětová komise ji stanovila až na pololetí druhé. Obsáhlejší písemné práce jsou archivovány podle uvážení jednotlivých vyučujících a v některých případech nebylo možné se s nimi seznámit.

Českému jazyku a literatuře vyučuje devět učitelů. Všichni splňují podmínky odborné a pedagogické způsobilosti. Dva z nich jsou na počátku učitelské dráhy a jejich úspěšné začlenění do výchovně vzdělávacího procesu vyžaduje podporu vedení školy i určených uvádějících učitelů.

Výuka probíhá zpravidla v běžných kmenových třídách působících nepříliš podnětným estetickým dojmem. Tyto učebny nejsou ve většině případů vybaveny standardní didaktickou audiovizuální technikou. Žáci 1. - 4. ročníku víceletého studia mají k dispozici odpovídající učebnice. Rovněž žáci vyšších ročníků víceletého i žáci čtyřletého studia mají doporučeny vhodně zvolené tituly učebnic, jejichž absenci při výuce však často musí učitelé nahrazovat množenými texty. Žáci mají přístup (byť časově omezený) k dobře vybavené žákovské knihovně, jež je doplňována i sponzorskými dary. Rovněž k internetu je přístup zabezpečen. Učitelská knihovna je aktualizována o potřebné tituly. Audiovizuální programy si někteří učitelé nahrávají sami. Funkční využívání didaktické techniky není časté.

Sledovaná výuka se v převážné části hodin vyznačovala klasickou stavbou - opakování, výklad se zápisem a společné shrnutí s celkově frontálním pojetím a občasným zařazováním metody řízeného rozhovoru. Velmi řídko byla zařazována literární interpretace textu a alternativní úkoly. Využito bylo domácí přípravy referátů a mluvních cvičení, která ovšem většinou postrádala hodnocení ostatními žáky. Chybí, a to zejména v nižších ročnících, větší podíl individualizace a diferenciací výuky. Velmi málo prostoru je v hodinách věnováno aktivnímu učení a rozvoji řečových dovedností. Skupinové aktivity byly zařazeny zřídka a efektivita výuky nebyla většinou podporována funkčním využitím didaktické techniky. Často nezbyl čas na fixaci poznatků a vysoké procento hodin postrádalo z velké části nebo i úplně funkční zpětnou vazbu a závěrečné shrnutí, ačkoliv tuto pasáž koncipované schéma

hodiny vyžadovalo. V řadě případů to svědčí o povrchní didaktické analýze výukových témat. Na druhé straně se ve dvou literárních hodinách projevila vynikající schopnost motivace a vysoce kvalitní příprava literární interpretace. Ve všech hodinách byl zřejmý kladný vztah učitelů k žákům, oslovení křestními jmény bylo běžné a nenásilné.

Zařazování motivačních prvků důležité zejména u nižších ročníků víceletého gymnázia bylo velmi řídké a jen výjimečně bylo zaznamenáno průběžné hodnocení i ověřování znalostí formou zkoušení. Klasifikace namátkově zjišťovaná u učitelů je podložena přiměřeným počtem známek. Vzhledem k absenci žákovských knížek v ročnících odpovídajících základní škole je dosti problematická průběžná informovanost rodičů. Zkoušení a následná klasifikace nejsou vesměs užívány jako prostředek zpětné vazby pro žáky, chybí prvky sebehodnocení. Zhlédnuté žákovské práce ze vzorku vybraných tříd byly pečlivě opraveny a měly odpovídající úroveň. Vedení žákovských sešitů (i v nižších ročnících víceletého gymnázia) je vesměs ponecháno na vůli žáků, zápisy v nich jsou většinou stručné a přehledné, učiteli nejsou zpravidla korigovány.

Ve zhlédnutých hodinách většina žáků akceptovala dohodnutá pravidla chování a jednání. Komunikativní schopnosti žáků jsou rozvíjeny velmi málo, většinou se jedná o jednoslovné odpovědi. Nespisovná mluva není v řadě případů korigována vyučujícími, ba dokonce je některými z nich i akceptována a užívána.

Úroveň výuky českého jazyka a literatury je hodnocena jako průměrná.

Společenskovědní předměty - dějepis, základy společenských věd a občanská výchova

Výuka sledovaných předmětů je uskutečňována v souladu se schválenými učebními dokumenty. Obsah učiva je rozpracován v tematických plánech jednotlivých vyučujících. Při konfrontaci tematických plánů, učebních osnov a třídních knih ze školního roku 1999/2000 bylo zjištěno, že nebyla vyučována řada kapitol tematického celku moderních dějin po II. světové válce v obou oktávách, čímž byl porušen § 39 odst. 1 zákona č. 29/1984 Sb., o soustavě základních škol a středních škol, ve znění pozdějších předpisů. Časový nesoulad v posledních ročnících školního roku 2000/2001 je ještě možné vyrovnat. Na základě zápisů v třídních knihách a kontrolou zápisů v žákovských sešitech je zřejmé, že v ostatních případech jsou ve všech sledovaných předmětech tematické okruhy učiva probírány v souladu s osnovami.

Dějepis vyučují ve škole pouze tři odborně i pedagogicky způsobilí učitelé, což při současné dlouhodobé nepřítomnosti jednoho z nich působí značné komplikace v zastupování a nezbytně se odráží v kvalitě výuky předmětu. Základy společenských věd a občanskou výchovu mají v úvazku čtyři učitelé - všichni odborně i pedagogicky způsobilí.

Škola vytváří pro výuku společenskovědních předmětů dobré zázemí. Žáci mají k dispozici odpovídající učebnice, přístup k žákovské knihovně i internetu. Učitelská knihovna je doplňována moderními tituly, fond historických map je sice starší, ale pro výuku postačující. Učitelé dějepisu si sami pořizují videonahrávky dokumentárních pořadů z moderních dějin. Také učitelé základů společenských věd a občanské výchovy si zajišťují některé materiály sami, např. školní publikace, noviny, časopisy, které kopírují rovněž žákům. V učebnách nejsou k dispozici zpětné projektory a další didaktická technika musí být přivážena z kabinetů. Její efektivní užívání je proto obtížnější.

Hodiny dějepisu byly postaveny klasicky - frontálně výkladově. Objevila se v nich kvalitní heuristika, problémové otázky a metoda řízeného rozhovoru včetně pokusů motivace mezipředmětovými vztahy. Byly však poznamenány nedobrým časovým rozvržením učiva - nezbyval čas na shrnutí a fixaci poznatků. Velmi funkční a stručné jsou zápisy z hodin, je v nich vesměs formulováno základní učivo, zdařilé byly rovněž exkurze do regionalistiky. Krátkodobě

zastupovaná výuka dějepisu v nižších ročnících víceletého gymnázia jedním učitelem (ve škole působil pouze jeden měsíc) vykazovala závažné didaktické nedostatky. Rovněž výuka základů společenských věd a občanské výchovy až na výjimky nevybočovala z tradičních schémat. Doporučené učebnice jsou při výuce vhodně využívány.

Aktuálně byla zařazena do jedné z hodin beseda s mluvčí Policie ČR, která si jako bývalá učitelka I. stupně základní školy vedla naprosto profesionálně. Na druhé straně se nedařilo využít řadu žakovských aktivit. Zde je brzdou úspěchu přílišné frontální pojetí výuky a snaha o naukovost i ve výchovném předmětu. Rovněž některé úkoly, např. překreslení tabulky z učebnice, se jeví jako kontraproduktivní. Motivování žáků průběžným hodnocením, aktuálními tématy, nenuceným zařazováním výchovných prvků a ojedinele i prací ve skupinách se častěji realizovalo při hodinách základů společenských věd a občanské výchovy než v hodinách dějepisu. Při výuce společenskovědních předmětů se objevila klasifikace bez zpětné vazby a společného hodnocení.

Hodiny byly vesměs vedeny v přátelské atmosféře. Kultura vyjadřování žáků i učitelů byla velmi rozdílná a rozvoj komunikativních dovedností nebyl příliš znatelný.

Celková úroveň výuky sledované skupiny předmětů je hodnocena jako průměrná.

Cizí jazyky

Hodnocení kvality výuky cizích jazyků vychází z hospitační činnosti inspekce v hodinách anglického, francouzského, latinského, německého, ruského, španělského jazyka a také z hodnocení materiálních, psychohygienických a personálních podmínek úzce souvisejících s touto výukou. Výběr vyučovacích jednotek měl za cíl pokrýt co nejširší spektrum tříd i vyučujících. Hospitováno bylo jak ve víceletém gymnáziu, tak ve čtyřletém gymnáziu. Žáci mají možnost již od primy volit si první cizí jazyk, který má čtyřhodinovou týdenní časovou dotaci ve shodě s učebním plánem. V následujících ročnících včetně oktávy je tříhodinová týdenní dotace prvního volitelného jazyka. Druhý cizí jazyk si volí žáci od kvarty v tříhodinové týdenní dotaci. Počet týdenních hodin cizojazyčné výuky je shodný v paralelních třídách víceletého i čtyřletého gymnázia. V septimě a v oktávě a v odpovídajících ročnících čtyřletého studia je jazyková výuka prvního volitelného jazyka posílena ještě o dvouhodinovou konverzaci v anglickém, francouzském, německém, španělském jazyce a o volitelnou výuku ruského jazyka a nepovinný jazyk latinský. Veškerá týdenní dotace cizích jazyků koresponduje s učebním plánem.

Při výuce se vyučující řídí tematickými plány, které respektují učební osnovy. Bylo shledáno mírné zpoždění obsahu výuky v některých jazykových předmětech, které bylo způsobeno účastí vyučujících na výměnné pracovní návštěvě Německa. Vzhledem k datu inspekčního výkonu lze toto zpoždění ještě během druhého pololetí vyrovnat. Výjimečně nejsou tyto tematické plány zpracovány v souladu s typem příslušné učebnice. V předložených maturitních okruzích pro všechny cizí jazyky ve školním roce 2000/2001 chyběla některá dílčí témata učebních osnov.

Personálně je výuka zajištěna vyučujícími s odbornou a pedagogickou způsobilostí kromě vyučujícího španělského jazyka, který není pedagogicky způsobilý, a vyučuje ve třídách 1.B, 2.A, 2.B, 4.V, 7.V, 8.V, a rovněž vyučující německého jazyka, která má odbornou způsobilost pouze pro výuku v ročnících odpovídajících základní škole (1. - 4. ročník víceletého gymnázia) a která učí ve třídě 1.A a 5.W. Tato skutečnost je v rozporu s ustanovením

§ 51 odst. 1 zákona č. 29/1984 Sb., o soustavě základních škol a středních škol, ve znění pozdějších předpisů, a rovněž v rozporu s ustanovením § 1 a § 2 odst. 1, 4 vyhlášky

MŠMT ČR č. 139/1997 Sb., o podmínkách odborné a pedagogické způsobilosti

pedagogických pracovníků a o předpokladech kvalifikace výchovných poradců a § 3 odst. 1 zákona ČNR č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších předpisů. Při výuce těchto vyučujících se projevovaly dílčí nedostatky zejména v metodice předmětu.

Cizím jazykům se vyučuje v kmenových učebnách a v menších jazykových učebnách, z nichž některé jsou vybaveny videorekordéry, které však nebyly při výuce využívány. Třídy byly vyzdobeny vlastními jazykovými pracemi žáků. Nechyběly mapy příslušných jazykových oblastí a nástěnné gramatické tabule. Vyučující vlastní jazykové programy výpočetní techniky, které nebyly v době inspekce zapojeny do výuky.

Materiální základna výuky je tvořena především učebnicemi žáků, které mají v nižších třídách gymnázia schvalovací doložku MŠMT ČR a na které navazují ucelené řady učebnic. Výjimečně jsou učebnice vybrané na počátku školního roku nahrazovány v průběhu školního roku jinými. Ve třídě 4.B používají žáci učebnice Německy s úsměvem (1996), což není v souladu se sdělením MŠMT ČR (čj. 26 000/98-22) pro zavedení nového německého pravopisu ve vyučování němčiny na školách České republiky. Žáci mají možnost si vypůjčovat odbornou i krásnou literaturu v cizím jazyce, a to ve dvou knihovnách, které jsou bohatě vybaveny i odbornými příručkami. Není v nich provedena aktualizace ve smyslu vyřazení některých starších nevhodných titulů, knižní fond je průběžně doplňován. Všichni vyučující mají k dispozici radiomagnetofony, které byly účelně využívány.

Učebny byly dle subjektivního zjištění dostatečně prostorné, světlé, ale stěny učeben byly zašlé, lavice i židle poškozené. Výuka těchto náročných předmětů je umístěna v rozvrhu hodin často na šesté vyučovací hodiny (celkem 23 hodin v jednom týdnu), ojediněle na sedmou vyučovací hodinu. Tato skutečnost je dílčím negativem při hodnocení psychohygieny školního vyučování.

Stanovené výukové cíle (výchovný a komunikativní) byly plněny. Začínající učitelé často opomíjeli stanovit cíl hodiny a shrnout učivo v závěru hodiny za aktivní participace žáků. Vlastní výuka byla převážně organizovaná v daném jazyce kromě výuky španělštiny. V rovnováze byly aplikovány metoda gramaticko-překladová a metoda komunikativní dle charakteru probíraného učiva a jazykové vyspělosti žáků. Ve vyšších ročnících byli žáci schopni hovořit na různá témata (cestování, významné světové osobnosti, doprava, ekologie). Hráli simulační hry, ve kterých uplatňovali interaktivní přístup k jazyku. Velmi úspěšní byli někteří žáci maturitního ročníku v angličtině s připraveným samostatným souvislým projevem o kultuře, dovedli obhájit svůj názor na kulturní život, zaujímali kritická stanoviska. Vyučující toleroval jejich názory. V nižších ročnících řečové aktivity směřovaly do frazeologie běžného společenského styku, ústní projev byl limitován rozsahem jednoduchých vět při reprodukci textu, či při tvorbě dialogů ve dvojicích či dialogizaci textů a statickém popisu obrázků. Některé řečové aktivity procvičované formou skupinové práce postrádaly vnitřní diferenciaci, např. v jedné hodině španělštiny a angličtiny. Při aplikaci gramaticko-překladové metody byly procvičovány mluvnické jevy ústní i písemnou formou. Výuka latiny byla založena na širším kontextu mezipředmětových vztahů, převládal nácvik receptivních složek jazyka v souladu s výukou latiny jako jazyka vědy.

Po doplňovacích, transformačních, dichotomických cvičeních vyučující prováděli bezprostředně kontrolu správnosti řešení, záměrně pracovali s chybou, aby měli žáci možnost tuto vysvětlit a vyřadit ze systému. V rámci této metody byly překládány různé články včetně těch, které se týkaly studijního pobytu žáků gymnázia v Německu. Informace o německých svátcích, zahraničním pobytu žáků i dalších aktualitách z Německa rozšiřovaly žákům poznání o evropském interkulturním povědomí a nepřímo je aktivizovaly a motivovaly. Vstupní i průběžná motivace při výuce často chyběla, ale žáci jsou trvale motivováni možnostmi studijních cest do Dánska, Švédska a Německa.

Pro vyšší efektivitu bezprostřední kontroly samostatných písemných cvičení chyběly vyučujícím zpětné projekty pro rychlou projekci správného řešení jednotlivých jevů. Rovněž chyběly při tomto způsobu výuky jazykové počítačové programy pro efektivní nácvik gramatických struktur.

Poslechová cvičení sloužila žákům pro nácvik správné výslovnosti, nebo pro porozumění dialogu rodilých mluvčích, vždy bylo prováděno zpětnovazební prověření porozumění. Namátkově kontrolované pololetní písemné práce z cizích jazyků neodpovídají současným trendům, nárokům na písemnou pololetní kontrolní práci. Počáteční výuka cizího jazyka v nižších ročnících byla organizovaná takovým způsobem, aby se střídaly formy a metody práce, aby žáci byli plně zapojeni, aktivizováni. Převládaly produktivní jazykové dovednosti, hry, soutěže, kvízy, pracovní tempo bylo přizpůsobováno schopnostem žáků.

Společnými klady výuky byly informace rozšiřující učivo ve formě dalších nakopírovaných textů, práce se slovníky, s mapou, individuální přístup vyučujících k žákům, zapisování neznámé slovní zásoby na tabuli. Mezi dílčí nedostatky výuky patřilo vyjadřování žáků v jednoduchých větách i ve vyšších ročnících, absence motivačních známek, nekontrolovaný písemný projev včetně domácích úkolů v sešitech žáků nižších i vyšších ročníků, chybějící závěry hodin.

Cizojazyčná výuka probíhala v klidném pracovním prostředí, v žácích byl rozvíjen smysl pro toleranci a kooperaci.

Celkově je úroveň výuky cizích jazyků hodnocena jako velmi dobrá.

Hodnocení kvality vzdělávání

V rámci souhrnného hodnocení dílčích jevů výchovně vzdělávacího procesu sledovaného ve vybraných předmětech či skupinách předmětů jsou plánování a příprava výuky hodnoceny jako velmi dobré, personální podmínky jsou velmi dobré, materiální a psychohygienické podmínky jsou průměrné, oblast organizace i interakce a komunikace mají velmi dobrou úroveň, motivace a hodnocení jsou na průměrné úrovni.

Celková úroveň kvality vzdělávání ve sledovaných předmětech je velmi dobrá.

HODNOCENÍ KVALITY ŘÍZENÍ

V průběhu inspekce byly sledovány oblasti plánování, organizování, vedení a motivování pracovníků a funkčnost zavedených kontrolních mechanismů. Celkové hodnocení úrovně řízení je založeno na pohovorech s členy vedení školy, dalšími pedagogickými pracovníky, žáky a kontrolou povinné dokumentace školy i dalších interních materiálů v orientačním rozsahu.

Plánování

Činnost školy v příštích letech by se měla řídit Konceptí rozvoje Jiráskova gymnázia v Náchodě, kterou písemně zpracovalo vedení školy v roce 2000. Koncepte vychází z analýzy současného stavu školy, byla projednána s pedagogickým sborem a veřejnost je s ní seznámena. Obsahuje základní cíle školy v oblasti výchovně vzdělávací, materiálně technické i ekonomické. Velký důraz je v ní kladen na spolupráci Jiráskova gymnázia s ostatními školami a veřejností Náchodska. Zpracovaná koncepte je reálná a zahrnuje všechny zásadní oblasti činnosti školy. Vedení školy má i nadále záměr otvírat vedle dvou tříd čtyřletého studia i dvě třídy studia osmiletého.

Na koncepci navazuje roční plán práce školy, který je však poměrně stručný a obsahuje pouze časový harmonogram hlavních akcí gymnázia v příslušném školním roce. Neobsahuje analýzu minulého školního roku ani základní cíle školy pro školní rok nastávající. Roční plán práce dále doplňují dílčí plány. Jedná se o plán plnění požadavků na pomůcky, plán schválených exkurzí, harmonogram zájezdů a výměnných pobytů pro školní rok. K prevenci sociálně patologických jevů ve škole slouží Minimální preventivní program. Roční plán spolu s některými dílčími plány však nepostihují komplexně činnost školy ve sledovaném období. Další důležité informace z hlediska plánování obsahuje i dokument Vnitřní směrnice (viz organizování). Problematika plánování je tak poněkud neefektivně roztržena do několika materiálů.

Ředitel školy má zpracován osobní plán, který podrobně stanoví jeho činnost v jednotlivých měsících školního roku v oblastech výchovy a vzdělání, organizační a administrativní, ekonomické a materiálně technické i na úseku bezpečnosti a hygieny práce. Průběžně rovněž probíhají práce na dotváření koncepčních záměrů školy.

Operativní plánování je zajištěno zpracováváním měsíčních plánů, které jsou v podstatě plánovaným výčtem akcí školy v nastávajícím měsíci. Měsíční plány jsou v případě potřeby průběžně aktualizovány.

Pro výuku jednotlivých předmětů jsou v gesci předmětových komisí zpracovávány tematické plány. Vyučující mohou využívat buď společný tematický plán pro určitý předmět, nebo si zpracují plán vlastní. Tvorbě tematických plánů není v některých případech věnována dostatečná pozornost, což se následně projevuje i skutečností, že v některých předmětech nejsou zcela respektovány učební osnovy (např. dějepis, matematika, chemie).

- Ve škole jsou vyučovány obory v souladu s rozhodnutím o zařazení školy do sítě škol, předškolních zařízení a školských zařízení. Výuka probíhá dle platných učebních plánů pro gymnázia. Z předloženého jednotného učebního plánu školy pro školní rok 2000/2001 není zřejmé, že výuka ve 4. ročníku víceletého gymnázia je organizována v souladu s generalizovaným učebním plánem gymnázia s osmiletým studijním cyklem schváleným MŠMT ČR dne 14. listopadu 1995 pod čj. 25 048/95-21-23 s platností od 1. září 1996, zatímco ve všech ostatních ročnících je již využíváno nových učebních dokumentů schválených MŠMT ČR s platností od 1. září 1999. Tuto skutečnost zjistila inspekce až na základě pohovoru s ředitelem školy.

Volitelné předměty jsou do rozpracovaného učebního plánu Jiráskova gymnázia zařazeny v minimální přípustné míře pouze do dvou posledních ročníků studia. Tato skutečnost znamená pro žáky částečné omezení možnosti individuální volby předmětů a tím i jejich profilace pro předpokládaný typ studia ve vyšších odborných a vysokých školách.

Stávající nabídka volitelných předmětů je z hlediska přírodovědných a humanitních oborů vyvážená a co do jejich počtu v posledních dvou ročnících studia dostatečná. Žáci si navíc mohou volit i ze dvou nepovinných předmětů. Významným pozitivem je široká nabídka zájmových kroužků pro žáky.

Ve škole studují i tři žáci podle individuálního studijního plánu. Toto studium je na základě žádosti řádně schváleno ředitelem školy, plány však nejsou písemně zpracovány. Učitelé jsou o povolení individuálního plánu pouze informováni vedením školy na poradě a s žáky si jednotlivě domlouvají případné termíny konzultací a zkoušení.

Plánování má ve škole průměrnou úroveň.

Organizování

Organizační uspořádání školy určuje především nově zpracovaný dokument nazvaný Vnitřní

směrnice. Dokument obsahuje kromě obecných údajů o škole zejména organizační řád školy a organizační schéma. V organizačním řádu jsou mimo jiné uvedeny i jednotlivé funkce ve škole a vnitřní orgány školy (nižší stupně řízení), obecné požadavky na pracovníky, pracovní náplně, stanovení hmotné odpovědnosti a pracovní doba zaměstnanců. Materiál Vnitřní směrnice dále obsahuje i vnitřní platový předpis včetně zásad pro stanovení výše osobního hodnocení pracovníků školy, další vnitřní ekonomické předpisy, školní řád a jmenovitou organizaci mezipředmětových a předmětových komisí pro daný školní rok. Poslední uvedený bod je důvodem pro každoroční aktualizaci celé Vnitřní směrnice. Směrnice je zpracována velmi podrobně a pečlivě a je velmi dobrým podkladem pro efektivní organizaci a řízení školy.

Organizaci výuky ve škole upravuje rozvrh hodin, který je sice zpracován v souladu s platnými předpisy, ale ve dvou případech je v rozporu se zásadami psychohygieny výuky (jednotliví žáci ve třídách 7.V a 3.B zahajují ve středu výuku až 3. vyučovací hodinou, ale výuka pokračuje bez přestávky na oběd nepřetržitě do 9. vyučovací hodiny).

Poradními orgány ředitele školy jsou především pedagogická rada a širší vedení školy. Pedagogické rady řeší zejména problematiku chování, prospěchu a absence žáků, ale projednávají se zde i koncepční záležitosti školy a další otázky zásadního významu. V minulém školním roce se pedagogická rada školy sešla devětkrát. Širší vedení školy se schází zpravidla jedenkrát měsíčně a zabývá se především aktuálními problémy ve škole. Poradním orgánem ředitele školy jsou dále i předmětové komise, které se scházejí každý měsíc. Zabývají se problematikou plánování výuky předmětů, výběrem učebnic pro žáky, plánují odborná školení, připravují společně maturitní okruhy. V činnosti některých předmětových komisí jsou rezervy z hlediska koordinace výuky daného předmětu a kontrolních mechanismů.

Informace předává vedení školy učitelům na poradách, osobním stykem, pomocí informačních tabulí a různých písemných materiálů (plány, vnitřní směrnice, metodické návody apod.). Žáci získávají potřebné informace z nástěnek, od třídních učitelů, pomocí školního rozhlasu a v odůvodněných případech i písemně (např. informace o prospěchu a chování pro zletilé žáky školy).

Rodiče jsou informováni zejména na třídních schůzkách, které se konají dvakrát ročně pro všechny rodiče. V případě potřeby může třídní učitel svolat schůzku rodičů žáků své třídy kdykoli. Důležité informace jsou rodičům zasílány písemně poštou. Obecné informace poskytuje ředitel rodičům při jednáních výboru Sdružení rodičů a přátel dětí školy a Rady školy. Spolupráce vedení školy s oběma institucemi je v poslední době však spíše jen formální.

Vedení školy zřídilo i webové stránky Jiráskova gymnázia v Náchodě, na kterých jsou umístěny základní informace o škole pro širokou veřejnost. Veřejnost si začíná postupně zvykat na tento moderní informační zdroj a vedení školy tak již získalo i některé připomínky a podněty ke své práci. Internet se začal využívat i k přenosu vnitřních informací jak pro žáky, tak i pro učitele. Informační systém školy je dostatečně pružný a funkční.

Osobní data žáků i pracovníků školy jsou uložena v kancelářích a běžným způsobem zabezpečena proti zneužití.

Kromě internetu slouží k informování veřejnosti i výroční zpráva o činnosti školy. Tu sestavuje vedení školy ve dvou verzích. Obsah jedné verze odpovídá platným předpisům, druhá verze vychází z historického pojetí výroční zprávy Jiráskova gymnázia v minulosti. Obě verze výroční zprávy mají velmi dobrou vypovídací hodnotu.

V koncepci školy je jako jeden z cílů uvedena maximální otevřenost školy vůči svému okolí. Vedení školy se proto snaží o spolupráci s ostatními náchodskými školami (společné akce, konzultace s řediteli škol, informace rodičům žáků ucházejícím se o studium gymnázia apod.).

Důležité informace získávají především budoucí žáci školy na každoročně pořádaných dnech otevřených dveří. V regionálním tisku jsou uveřejňovány články o škole. Vedení školy rovněž spolupracuje s orgány města např. při organizování některých akcí. Škola dále pořádá ve vlastní aule kulturní akce, které jsou přístupné i veřejnosti.

Prezentace školy (doma i v zahraničí) se uskutečňuje prostřednictvím školního pěveckého sboru Sboreček, historického kroužku, filmového klubu i díky sportovním aktivitám školy a sportovním úspěchům žáků gymnázia v okresních i regionálních soutěžích. Vysoká je účast i úspěšnost žáků v různých znalostních soutěžích a olympiádách, dvoustranné mezinárodní kontakty školy směřují do Dánska, Německa, Švédska a Polska.

Organizování má ve škole velmi dobrou úroveň.

Vedení a motivování pracovníků

Přímá komunikace vedoucích pracovníků školy s ostatními pracovníky je dána každodenním stykem, který sám o sobě zajišťuje operativní a rychlý přenos informací. Se všemi pracovníky školy se vedení setkává jednak na provozních poradách, jednak na pedagogických radách.

Operativní řízení je pružné zejména při řešení komplikovanějších, nenadálých situací. V tomto případě se jeví jako účinný rozhovor s pracovníkem, nebo informace na nástěnce sborovny, a to zejména při zajišťování akcí, popřípadě při přijímání různých opatření. Operativní řízení školy je funkční, protože je provázáno s kontrolou a plánováním. Vedení školy průběžně sleduje a kontroluje práci pedagogů, hodnotí jejich práci na poradách vedení.

Aktivita a dobré nápady zaměstnanců jsou vedením školy přijímány, pokud se jedná o konkrétní návrhy a projekty realizovatelné zejména z hlediska finančního. Všem vyučujícím jsou vytvářeny podmínky pro jejich tvořivost. Iniciativa vyučujících směřuje také k zajišťování přátelských zahraničních kontaktů. Jeden vyučující školy se zúčastnil mezinárodního veletrhu fyziky v Ženevě, kde se aktivně zapojil do projektu Fyzika na scéně.

Ve škole působí řada kroužků, které jsou vedeny vyučujícími a ve kterých se žáci mimo jiné připravují i na soutěže. Některé kroužky mají širší působnost, svým významem a činností se řadí i ke společensko-kulturním aktivitám města.

Lidský potenciál je využíván zejména při zabezpečování výuky. V současné době je výuka ve škole zajištěna až na výjimky pedagogy s odbornou a pedagogickou způsobilostí. V současné době si nikdo ve škole nerozšiřuje studiem kvalifikaci. Všichni vyučující mají možnost se zdokonalovat ve svém oboru při různých školeních a seminářích organizovaných akreditovanými vzdělávacími centry. V letošním školním roce mělo tuto možnost celkem dvacet tři učitelů, někteří se zúčastnili i několika akcí. Jeden vyučující se zúčastnil zahraničního školení.

Každý začínající učitel má svého uvádějícího učitele. Jejich vzájemné hospitace ve školním roce 2000/2001 nebylo možné v době inspekce prokázat prostřednictvím hospitačních záznamů či zápisů v třídních knihách, nebyla potvrzena ani další společná systematická spolupráce.

Škola má vytvořen systém pravidelného hodnocení. Jsou vypracovaná kritéria pro přiznání osobního příplatku a odměn za splnění mimořádných a zvláště významných pracovních úkolů. Tato kritéria jsou součástí vnitřního platového předpisu. Každý vyučující předkládá dvakrát ročně přehled o své práci nad rámec pedagogických povinností. Také každoročně zpracovaná výroční zpráva o činnosti školy slouží jako nástroj vnitřní evaluace.

Vedení a motivování pracovníků je ve škole na velmi dobré úrovni.

Kontrolní mechanismy

Z pracovních náplní vedoucích pracovníků školy, které jsou uvedeny v Organizačním řádu školy, vyplývá přímá povinnost kontroly některých konkrétních úseků činnosti školy (např. pro zástupce ředitele je to kontrola třídní dokumentace nebo podíl na hospitační činnosti). Další konkrétní kontrolní činnosti jsou uvedeny v Osobním plánu ředitele školy pro školní rok 2000/2001 ve výčtu úkolů pro jednotlivé měsíce. V nich je pravidelně uváděna a podrobně zpracována kontrola ekonomické oblasti v činnosti školy a dále je uváděna hospitační činnost, kontrola plnění učebních plánů, namátková kontrola dodržování školního řádu, dozorů učitelů, stavu tříd apod. Kontrola hospodaření je prováděna formou pravidelných měsíčních rozborů, ze kterých vyplývá případná korekce čerpání rozpočtu. Písemné výstupy jsou také z kontrol prováděných na úseku bezpečnosti práce a požární ochrany. Z dalších uváděných kontrolních činností nejsou písemné výstupy pořizovány a ani ze zápisů z porad vedení nevyplývají pro tuto oblast žádné závěry. Podle vyjádření ředitele školy jsou případné nedostatky projednávány osobně s odpovědnými pracovníky a následně sledováno jejich odstranění. Nedostatkem tohoto systému je neprůkaznost.

Kontrola pedagogického procesu probíhá formou hospitační činnosti ředitele školy a jeho zástupkyně. Z předloženého Plánu hospitační činnosti pro školní rok 2000/01 vyplývá úmysl navštívit všechny učitele, z toho začínající pedagogy jednou na začátku a podruhé na konci školního roku. Ředitel školy uskutečnil dosud devět hospitačních činností, ze kterých předložil podrobně vypracované písemné záznamy s uvedením doporučení pro učitele i s jejich podpisy. Jeho zástupkyně provedla podle vlastního vyjádření čtyři hospitační činnosti u začínajících učitelů, ze kterých nepožadovala písemné výstupy. Četnost hospitační činnosti vedení školy je při konfrontaci se zmiňovaným plánem poměrně nízká.

Kromě kontrolní hospitační činnosti provádí zástupkyně ředitele periodickou kontrolu třídní dokumentace. O těchto kontrolách si vede písemné záznamy, nedostatky projednává s jednotlivými učiteli a sleduje jejich odstranění. Orientační kontrolou povinné dokumentace školy byly zjištěny administrativní nedostatky v třídních knihách a výkazech, také kniha úrazů není vedena na patřičné úrovni.

Práci předmětových komisí sledují vedoucí pracovníci buď přímou účastí na jejich poradách, nebo získávají informace od předsedů mezipředmětových komisí na poradách vedení.

Pravidelná vnitřní kontrola úrovně kvality a výsledků vzdělávání například formou srovnávacích prověrek není ve škole zavedena, pouze v minulém školním roce byly realizovány srovnávací testy mezi žáky 4. ročníku osmiletého gymnázia a žáky přijímanými do 1. ročníku čtyřletého gymnázia. Škola je přihlášená v projektu Kalibro a v projektu ověřování státních maturitních zkoušek (Cermat). Za jedno z hlavních kritérií úrovně vzdělávání ve škole považuje ředitel úspěšnost absolventů v přijímacím řízení na vysoké školy, kterou vedení školy pravidelně zjišťuje.

Celková úroveň kontrolních mechanismů je hodnocena jako průměrná.

Hodnocení kvality řízení

Oblast řízení je na základě dílčích hodnocení posouzena jako průměrná.

VÝČET DOKLADŮ, O KTERÉ SE INSPEKČNÍ ZJIŠTĚNÍ OPÍRÁ

- Zřizovací listina školy vydaná MŠMT ČR dne 2. ledna 1992 a dodatek k ní ze dne 19. 7. 1994 čj. 20.115/94-60,

- Dodatek č. 2 – Změna zřizovací listiny z 7. 12. 1998 čj. 33 698/98-21,
- Rozhodnutí MŠMT ČR o zařazení školy do sítě škol, předškolních zařízení a školských zařízení ze dne 15. června 2000 čj. 14 922/2000-21,
- dokument vydaný MŠMT ČR dne 19. 6. 1998 pod čj. 24.27444/97 - (60) 20 zřizující Radu Jiráskova gymnázia Náchod, Řezníčkova 451,
- Inspekční zpráva ČŠI čj. 091 238/00-5005,
- Návrh koncepce Jiráskova gymnázia v Náchodě z 20. 2. 2000,
- Výroční zpráva o činnosti školy za školní rok 1999/2000,
- učební dokumenty pro gymnázia (učební plány a učební osnovy pro denní studium) schválené MŠMT ČR dne 5. května 1999 s platností od 1. září 1999 počínaje prvním a pátým ročníkem víceletého gymnázia a prvním ročníkem čtyřletého gymnázia (čj. 20 594/99-22, čj. 20 595/99-22, čj. 20 596/99-22),
- generalizovaný učební plán gymnázia s osmiletým studijním cyklem schválený MŠMT ČR dne 14. listopadu 1995 čj. 25 048/95-21-23 s platností od 1. září 1996,
- podkladová inspekční dokumentace dodaná ředitelem školy před termínem inspekce,
- dotazník ČŠI vyplněný ředitelem školy před inspekcí,
- rozvrh hodin na školní rok 2000/2001,
- třídní knihy ve školním roce 1999/2000 a 2000/2001,
- třídní výkazy ve školním roce 2000/2001,
- personální dokumentace učitelů sledovaných předmětů - doklady o vzdělání,
- tematické plány vyučujících sledovaných předmětů pro školní rok 2000/2001,
- pracovní materiály pro žáky při výuce matematiky a chemie,
- Vnitřní směrnice (jako celek nedatováno),
- Osobní plán ředitele školy pro školní rok 2000/2001,
- Plán práce školy pro školní rok 2000/ 2001,
- Plán hospitací pro školní rok 2000/2001,
- měsíční plány práce školy ve školním roce 2000/2001,
- Minimální preventivní program z 8. ledna 2001,
- Plán plnění požadavků na pomůcky pro školní rok 2000/ 2001,
- materiál Schválené exkurze pro školní rok 2000/2001,
- Harmonogram zahraničních zájezdů a výměnných pobytů (nedatováno),
- Seznam učebnic pro jednotlivé ročníky (nedatováno),
- zápisy z provozních porad, pedagogických rad a porad vedení školy ve školním roce 2000 /2001,
- www.gymnachod.cz,
- hospitační záznamy ředitele školy za školní rok 2000/2001,
- Jednotný učební plán pro školní rok 2000/2001 - rozpis učebního plánu pro Jiráskovo gymnázium Náchod,
- zápisy z jednání předmětových komisí ve školním roce 2000/2001,
- písemné práce z cizích jazyků a českého jazyka a literatury (náhodný výběr) realizované ve školním roce 2000/2001,

- čtvrtletní práce z matematiky (náhodný výběr) realizované ve školním roce 2000/2001,
- protokoly z laboratorních prací z chemie (náhodný výběr) realizovaných ve školním roce 1999/2000 a 2000/2001,
- maturitní okruhy z jazyka anglického, francouzského, německého, španělského pro školní rok 1999/2000,
- sešity žáků z různých předmětů (náhodný výběr),
- seznam účastníků dalšího vzdělávání pedagogů ve školním roce 2000/2001.
-

ZÁVĚR

Poznatky zjištěné v rámci orientační inspekce lze shrnout a formulovat výčtem pozitiv, negativ a doporučení.

Pozitiva:

- podpora účasti žáků v různých znalostních soutěžích a příprava na ně realizovaná učiteli i mimo vyučování,
- prezentace školy na veřejnosti prostřednictvím mimoškolních aktivit,
- výrazný rozvoj samostatného logického myšlení v hodinách matematiky a chemie,
- nadstandardní materiální podmínky pro výuku chemie,
- možnost výrazné profilace žáků se zaměřením na chemii prostřednictvím volitelných předmětů ve 3. a 4. ročníku,
- přátelské vztahy mezi učiteli a žáky ve všech hodinách sledovaných předmětů,
- důraz na regionální dějiny v rámci výuky společensko-vědních předmětů,
- kvalitní heuristika v problémových otázkách v rámci výuky společensko-vědních předmětů,
- důkladně zpracovaná Vnitřní směrnice školy,
- velmi dobré vybavení školy cizojazyčnými slovníky a jejich využívání při výuce,
- zařazení široké škály volitelných předmětů v oboru výpočetní techniky,
- každodenní možnost práce žáků s výpočetní technikou a s internetem v době mimo vyučování.

Negativa:

- neplnění učebních osnov matematiky, chemie a dějepisu ve školním roce 1999/2000,
- chybějící odborná a pedagogická způsobilost některých učitelů cizích jazyků,
- chybějící systematická práce se začínajícími učiteli,
- nesystémovost při realizaci písemných prací z českého jazyka a literatury,
- formálnost některých tematických plánů (podcenění didaktické analýzy osnov),
- nízká úroveň kultury ústního projevu žáků i některých učitelů, menší důraz kladený na systematickou práci pedagogů v oblasti rozvoje komunikativních dovedností a návyků žáků,
- málo času pro fixaci poznatků a opakování ve většině sledovaných hodin,

- převažující frontální způsob výuky, malá rozmanitost vyučovacích metod, absence průběžného i závěrečného hodnocení žáků,
- nefunkčnost mezipředmětové komise společenskovedních předmětů v oblasti plánování a rozvržení výuky, chybějící systematická práce některých předmětových komisí v oblasti plánování a kontroly,
- malá četnost kontrolních hospitací vedoucích pracovníků.

Doporučení:

- věnovat větší pozornost zpracování tematických plánů, odstranit jejich formálnost a zaměřit se i na didaktickou analýzu učebních osnov,
- do tematických plánů učitelů chemie zařadit tematické celky 11 a 12 učebních osnov pro 1. - 4. ročník gymnázia se čtyřletým studijním cyklem a prostřednictvím referátů či společným shrnutím a zobecněním poznatků a chemických zákonitostí uzavřít výuku chemie na gymnázium,
- zaměřit se ve všech hodinách důsledněji na rozvoj a upevnění komunikativních dovedností a návyků žáků i na kulturu ústního projevu žáků i učitelů,
- zařazovat do výuky ve větší míře aktivizující metody a formy práce na úkor frontálního způsobu výuky, více promýšlet a realizovat motivaci žáků, neopomíjet ústní zkoušení žáků,
- do struktury hodin zařazovat úvodní část - seznámení žáků s cílem a plánovaným obsahem vyučovací jednotky, závěr vyučovací jednotky věnovat shrnutí učiva za participace žáků, zdůraznění základních poznatků a hodnocení práce žáků v hodině,
- zvážit v rámci zkvalitnění vnějšího informačního systému zavedení žákovských knížek (studijních průkazů) u žáků plnících povinnou školní docházku (1. - 4. ročník víceletého gymnázia),
- zaměřit se na systematictější práci zkušených pedagogů se začínajícími učiteli,
- zvýšit úroveň vedení povinné dokumentace školy (třídní knihy, výkazy, kniha úrazů),
- zvýšit hospitační činnost vedení školy a operativně využívat obecné závěry z ní pro zefektivnění výchovně vzdělávací práce pedagogů, ze všech hospitací pořizovat písemné výstupy,
- zlepšit koordinační funkce předmětových komisí v oblasti plánování a kontroly,
- zpracovávat roční plán práce školy jako komplexní dokument a funkční zabezpečení školního roku přesunout z obecně postaveného materiálu Vnitřní směrnice do ročního plánu,
- písemně zpracovávat individuální studijní plány pro žáky,
- zaměřit se na zlepšení estetického vzhledu některých tříd (obnovení malby ve třídách, vyčistit pomalované lavice ap.),
- písemné práce z cizích jazyků a českého jazyka a literatury psát s přihlédnutím k doporučujícím informacím učebních osnov,
- rozšířit stávající sbírky cizích jazyků o novější jazykové programy výpočetní techniky a o videokazety, které nejsou pouze dodatkem učebnice, začít pracovat s audiovizuální metodou výuky cizích jazyků,
- zapojovat více při cizojazyčné výuce nejnovější informační technologie,
- nahradit učebnice německého jazyka se starší pravopisnou německou normou učebnicemi

novými,

- sestavovat maturitní okruhy z anglického, francouzského, německého, ruského, španělského jazyka v souladu s učebními osnovami,
- rozšířit výuku povinného předmětu informatika a výpočetní technika v gymnáziu se čtyřletým studijním cyklem využitím alespoň jedné disponibilní hodiny učebního plánu,
- klást větší důraz na systematické vedení poznámkových sešitů žáků v předmětu informatika a výpočetní technika vzhledem k faktu, že jsou většinou jediným zdrojem informací.

Na základě zjištění popsaných v inspekční zprávě ČŠI konstatuje, že škola plní svou výchovně vzdělávací i společenskou funkci. Stávající prostorové, materiální i personální podmínky umožňují plně realizaci deklarovaného studijního oboru.

Úroveň vzdělávání a výchovy je hodnocena jako velmi dobrá. Dílčími nedostatky jsou méně časté využívání aktivizujících metod a forem práce na úkor frontálního způsobu výuky, menší důraz kladený na rozvoj komunikativních dovedností a návyků žáků i chybějící systematickost v práci předmětových komisí v oblasti plánování a kontroly. Pozitivy výchovně vzdělávací práce pedagogů jsou přátelské vztahy mezi učiteli a žáky, možnost využívání výpočetní techniky v rámci výuky i mimo ni, podpora účasti žáků ve znalostních soutěžích a prezentace školy prostřednictvím mimoškolních aktivit.

Úroveň řízení, vykazující jisté rezervy v oblasti plánování, kontroly a v systematictější práci se začínajícími učiteli, je průměrná.

Pozitivní vývoj školy od tematické inspekce konané ve školním roce 1999/2000 a zaměřené na čerpání nenárokových složek mzdy lze deklarovat zvýšeným počtem hodin, ve kterých se třídy dělí na menší skupiny žáků a vyučování se tak zefektivňuje. V rozsahu nabídky volitelných předmětů i v jejich zařazení pouze do dvou nejvyšších ročníků gymnázia se situace zásadně nezměnila.

Celková úroveň školy je hodnocena jako velmi dobrá.

Složení inspekčního týmu a datum vyhotovení inspekční zprávy

Razítko

Školní inspektoři

Titul, jméno a příjmení

Podpis

Vedoucí týmu	Mgr. Jana Kocábová	Jana Kocábová v. r.
Členové týmu	Ing. Tomáš Hrubý	Tomáš Hrubý v. r.
	PaedDr. Pavel Jankovský	Pavel Jankovský v. r.
	Mgr. Dana Janulíková	Dana Janulíková v. r.
	Ing. Miloslav Jirsa	Miloslav Jirsa v. r.

V Hradci Králové dne 18. května 2001

Datum a podpis ředitele školy stvrzující převzetí inspekční zprávy

Datum převzetí inspekční zprávy: 24. května 2001

Razítko

Ředitel školy

Podpis

Pavel Škoda

Pavel Škoda v. r.

Předmětem inspekce bylo dílčí zhodnocení činnosti školy dle § 18 odst. 3, 4 zákona ČNR č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších předpisů.

Dle § 19 odst. 7 téhož zákona může ředitel školy podat připomínky k obsahu inspekční zprávy České školní inspekci do 14 dnů po jejím obdržení. Připomínky k obsahu inspekční zprávy jsou její součástí.

Posouzení jevů

Plní, je v souladu	Dodržuje, čerpá účelně, efektivně
--------------------	-----------------------------------

Neplní, není v souladu	<i>Nedodrhuje, nečerpá účelně, efektivně</i>
-------------------------------	--

Hodnotící stupnice

Stupeň	Širší slovní hodnocení
Vynikající	<i>Zcela mimořádný, příkladný</i>
Velmi dobrý	<i>Výrazná převaha pozitiv, drobné a formální nedostatky, nadprůměrná až spíše nadprůměrná úroveň</i>
Průměrný	<i>Negativa a pozitiva téměř v rovnováze, průměrná úroveň</i>
Pouze vyhovující	<i>Převaha negativ, výrazné nedostatky, citelně slabá místa</i>
Nevyhovující	<i>Zásadní nedostatky, které ohrožují průběh výchovně-vzdělávacího procesu.</i>

Další adresáti inspekční zprávy

Adresát	Datum předání/odeslání inspekční zprávy	Podpis příjemce nebo čj. jednacího protokolu ČŠI
Příslušný orgán státní správy (samosprávy): Okresní úřad Náchod	2001-06-08	091 572/01-5074
Zřizovatel: MŠMT ČR	2001-06-08	091 573/01-5074
Rada školy Jiráskova gymnázia Náchod, Řezníčkova 451	2001-06-08	091 574/01-5074

Připomínky ředitele(ky) školy

Datum	Čj. jednacího protokolu ČŠI	Text
-	-	Připomínky nebyly podány.

